

Trestní odpovědnost za pokus trestného činu

Přestože je třeba vždy posuzovat individuálně se zřetelem na okolnosti a poměry pachatele, zda pachatel učinil vše potřebné, aby zabránil následku, a zda to, co vykonal, za daných okolností postačovalo k zabránění následku a bylo v příčinné souvislosti s odvrácením nebezpečí, které hrozilo zájmu chráněnému trestním zákonem, je třeba mít na paměti, že je to pachatel, který musí být tím, kdo ve vlastním vztahu k zamýšlenému následku dospěl ke změně postoje natolik významnému, že se rozhodl nejen čin nedokonat, ale odvrátit i další následky, byť by v důsledku jeho činu hrozily.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 1576/2014, ze dne 28.1.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněného M. T., proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 2014, sp. zn. 7 To 67/2014, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 3 T 2/2014, tak, že podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného M. T. odmítá.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 3. 7. 2014, sp. zn. 3 T 2/2014, byl obviněný M. T. uznán vinným v bodě 1) pokusem zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku § 140 odst. 2, 3 písm. i) tr. zákoníku a v bodě 2) zločinem vydírání podle § 175 odst. 1, 2 písm. c) tr. zákoníku, kterých se podle popsaných skutkových zjištění dopustil tím, že

1) poté, co s ním J. H., ukončila partnerský vztah, s čímž se nedokázal vyrovnat, v úmyslu ji usmrtit, si opatřil dne 11. 10. 2013 kanystr s obsahem 20 l benzínu, střelbyschopnou perkusní pistolí Derringer 45, ráže 45, a dvoje kovová pouta a vybaven těmito věcmi se dne 14. 10. 2013 v době kolem 05.00 hodin dopravil osobním vozidlem tov. zn. Škoda 135 LX Forman, do bydliště poškozené v obci K., okres S., kde v domě ... vyčkával jejího příchodu, a když vyšla z domu, opakovaně ji udeřil do obličeje a za užití násilí natlačil do osobního vozidla, přičemž jí do dveří skřípl prsty pravé nohy, a poté, co se podařilo L. S., který se snažil obviněnému zabránit v odjezdu, odebrat mu perkusní pistolí, z místa odjel, přičemž během cesty poškozenou udeřil do obličeje, když se snažila otočením klíčku v zapalování vozidlo zastavit, a poškozenou odvezl na odlehlé těžce přístupné místo v lesním masivu mezi obcemi H., D. a O., kde ji opakovaně udeřil do obličeje, a pak před ní škrtl zapalovačem s tím, že to tímto vyřeší a bude konec, a za užití kovových pout ji připoutal levou ruku k volantu, poškozenou i sebe polil benzínem, kdy opětovně uvedl, že to vyřeší a ukončí, že bez ní nebude a poškozenou rovněž nikdo mít nebude, a několikrát ji udeřil do obličeje a vulgárně nadával, přičemž v záměru poškozenou usmrtit upálením mu zabránila skutečnost, že v důsledku narkotických účinků benzínu při jeho vdechování v uzavřeném vozidle došlo u něho k poruše vědomí trvajícím do doby, než se na místo kolem 7.30 hodin dostavili policisté, přičemž jednáním obviněného byla poškozená vystavena déletrvající limitní ohrožující situaci, při níž prožila hluboký duševní otřes, kdy kromě fyzické bolesti se obávala o svůj život, prožívala intenzivní strach, pocity naprosté bezmoci a mimořádně vystupňované útrapy, což vedlo k posttraumatické stresové poruše závažné intenzity vyžadující psychiatrickou léčbu, a dále utrpěla krvácení z nosu, otok a oděrku na pravé tváři, krevní výron v oblasti očních, poleptání v rozsahu 15% IIa-IIb stupně na hýždích, zádech, břiše a pravé horní končetině, což si vyžádalo hospitalizaci v Nemocnici v Karlových Varech a na Klinice popáleninové medicíny Fakultní nemocnice Královské Vinohrady v době od 14. 10. 2013 do 25. 10. 2013 a

pracovní neschopnost do 28. 2. 2014,

2) v obci K., okres S., v době kolem 05.00 hodin, poblíž domu ..., poté, co poškozenou J. H., za užití násilí popsaného pod bodem 1) naložil od osobního vozidla tov. zn. Škoda 135 LX Forman, přiložil L. S., který se snažil zabránit mu v odjezdu s poškozenou, k obličejí střelbyschopnou perkusní pistoli Derringer 45, ráže 45, a vyhrožoval mu střelením do hlavy, pokud svého jednání nezanechá, L. S., ve snaze obviněného odzbrojit, pistoli uchopil, načež obviněný se s vozidlem rozjel a kousl poškozeného do ruky, poškozený se s obviněným dále o zbraň přetahoval, přičemž poškozenému se podařilo zbraň obviněnému odebrat a od vozidla ustoupil, čehož využil obviněný a z místa odjel, přičemž tímto jednáním poškozený utrpěl dvě tržně zhmožděné rány ukazováku pravé ruky, hematom na pravé paži, hematom a oděrku levé paže a povrchové oděrky obou bérců.

Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání sedmnácti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Dále mu byl podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty u věcí výslovně uvedených. Dále bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací usnesením ze dne 2. 9. 2014, sp. zn. 7 To 67/2014, odvolání obviněného a státního zástupce podaná proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Naplnění uvedeného důvodu spatřoval v tom, že odvolací soud se bez dalšího ztotožnil se skutkovými zjištěními a z nich vyvozenými právními závěry, a že se se soudem prvního stupně ztotožnil i v závěru o vině pokusem zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku § 140 odst. 2, 3 písm. i) tr. zákoníku, ve vztahu k němuž jsou učiněná skutková zjištění nedostatečná. Podstata výhrad obviněného se týká závěru o zavinění k vraždě, který podle něj nebyl prokázán, protože neměl úmysl poškozenou J. H. usmrtit. Soudy, ač měly k dispozici skutkový stav, který umožňoval dvojitý závěr, při řešení otázky zavinění vycházely z verze, která pro něj byla méně příznivá. Skutkový stav obviněný považoval za nedostatečně objasněný s ohledem na to, zda se jednalo o ukončený pokus. Hodnocení některých důkazů považoval za sporné a nesprávné. Z tohoto důvodu vytýkal i nejasnost a neúplnost skutkových zjištění.

Obviněný v dovolání především zdůraznil, že jeho úmysl nikdy nesměřoval k usmrcení poškozené, nijak se na její usmrcení nepřipravoval a jeho skutečným a jediným cílem bylo promluvit si s poškozenou o ukončeném vztahu, rozloučit se s ní a spáchat sebevraždu upálením. Obviněný poukázal na svůj velmi citový a silný vztah k poškozené a za chybné považoval, že soudy této jeho obhajobě neuvěřily, ale přiklonily se k tvrzení poškozené, že byl majetnický a žárlivý. Za důvod, proč se chtěl s poškozenou v kritický den setkat, bylo vrácení jejího mobilního telefonu a snaha probrat s ní ukončení vztahu, což však soudy neakceptovaly, a zcela mimo provedené dokazování učinily závěr, že chtěl obviněnou zabít. Takový závěr je pro obhajobu nepřijatelný, protože je nepodložený a nepřezkoumaný. Navíc ani odvolací soud dostatečně nevysvětlil, z jakých důvodů skutečností uváděným obviněným neuvěřil.

Ve vztahu k nesprávně posouzenému zavinění obviněný rozvedl, že pokud si zakoupil kanystr s benzínem, perkusní pistoli a pouta, což nikdy nepochybně, měly tyto věci sloužit výhradně k jeho sebevraždě, která se mu však vymkla z rukou díky vzniklé situaci. Jestliže soudy učinily závěr, že obviněný chtěl současně usmrtit i poškozenou, není pro něj dostatek důkazů a soudy vycházely ze skutečností, které nevhodně a nesprávně interpretovaly, a podle obviněného ani řádně nevysvětlily, že ač poškozená v důsledku narkotických účinků benzínu upadla do bezvědomí jako první, nic mu nebránilo, aby zapalovačem škrtl a čin dokončil, což však neučinil. Podle obviněného soudy též

opomněly, že narkotické účinky výparů benzínu v dalším průběhu působily nejen na poškozenou, ale i na něj, a to minimálně z hlediska jeho racionálního uvažování o potřebě uvolnění poškozené z pout či otevřením dveří automobilu.

Podle obviněného je nepodložený i závěr o neukončeném pokusu, protože naznačené skutečnosti svědčí spíše pro trestný čin vydírání, nežli pokus vraždy, neboť bylo prokázáno, že použití zapalovače pouze demonstroval, aniž by směřoval k tomu, aby jeho použitím vzňal oheň. K takovému důsledku však obviněný nepřikročil, a proto jeho jednání mělo být posouzeno podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku o dobrovolném upuštění od dokonání trestného činu. Poškozenou připoutal k volant, polil ji benzínem, ale ke škrtnutí zapalovačem v této situaci nedošlo, a teprve až po nějaké době nastal narkotický účinek par benzínu na organismus obviněného. Je tak zřejmé, že obviněný vůbec nezapočal s jednáním směřujícím k usmrcení poškozené, a za chybnou označil i argumentaci soudu prvního stupně, pokud pouze spekuloval, že k dokonání nedošlo jen z důvodu narkotických účinků benzínu.

Obviněný v závěru dovolání vyslovil pochybnost o správnosti použité právní kvalifikace, a s odkazem na nálezy Ústavního soudu zejména ze dne 26. 11. 2009 sp. zn. III. ÚS 2042/08, a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2000 sp. zn. 8 Tz 217/99, zdůraznil hlediska pro použití zásady in dubio pro reo a presumpce nevinny, kterou soudy neaplikovaly, ač ve věci jsou závažné pochybnosti o správnosti učiněných skutkových zjištění. Vzhledem k tomu, že zjištěné skutkové okolnosti byly nedostatečné pro závěry o naplnění znaků pokusu zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, mělo být jeho jednání posouzeno nejspíše jako zločin vydírání § 175 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku nebo ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 3 tr. zákoníku, pro které byl zjištěný skutek potřebným základem.

Ze všech uvedených důvodů obviněný navrhl, aby bylo napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 9. 2014, sp. zn. 7 To 67/2014, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušeno a věc podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázána Vrchnímu soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí. Obviněný též vyjádřil, že nesouhlasí s tím, aby bylo jeho dovolání projednáno v neveřejném zasedání.

K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřil státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství, který shledal předmětný trestný čin naplněný jak po subjektivní tak objektivní stránce s tím, že obviněnému sice přisvědčil v tvrzení, že jeho jednání je nutno posoudit jako neukončený pokus, avšak tato skutečnost nemá podle jeho názoru na správnost použité právní kvalifikace vliv. Obviněný totiž neučinil dobrovolně nic, aby k zamýšlenému následku nedošlo, nýbrž tento následek nenastal pouze proto, že obviněný sám vlivem narkotických účinků benzínu upadl do bezvědomí, což mu v dokonání činu zabránilo. Na jeho jednání tudíž zcela logicky ustanovení § 21 odst. 3 tr. zákoníku nedopadá. Jelikož státní zástupce shledal dovolání obviněného jako celek zjevně neopodstatněné, navrhl je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Dále zkoumal, zda uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze považovat za důvod dovolání v tomto zákonném ustanovení vymezený, neboť jen dovolání relevantně opřené o některý z důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř. je způsobilé založit přezkum jím napadených rozhodnutí dovolacím soudem.

Prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze vytýkat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Tento dovolací důvod slouží zásadně k nápravě právních vad, pokud vyplývají buď z nesprávného

právního posouzení skutku, anebo z jiného nesprávného hmotně právního posouzení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 5 Tdo 708/2006, uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2006. seš. 27, č. T 912). Uvedená zásada je spojena s požadavkem na to, aby označený důvod byl skutečně obsahově tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku, jenž je vymezen v napadeném rozhodnutí, a teprve v návaznosti na takové tvrzené a odůvodněné hmotně právní pochybení lze vytýkat i nesprávná skutková zjištění (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 9. 2004, sp. zn. II. ÚS 279/2003). Podkladem pro posouzení správnosti právních otázek ve smyslu uvedeného dovolacího důvodu je skutkový stav zjištěný soudy prvního, příp. druhého stupně (srov. přiměřeně usnesení Ústavního soudu např. ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02 ze dne 9. 4. 2003, III. ÚS 732/02 ze dne 24. 4. 2003, II. ÚS 760/02 ze dne 9. 12. 2003, III. ÚS 282/03 ze dne 30. 10. 2003, IV. ÚS 449/03 ze dne 15. 4. 2004).

Vzhledem k zaměření tohoto dovolacího důvodu na právní problematiku bez výslovné možnosti posuzovat správnost skutkových zjištění, od nichž se odvíjí i správnost právního posouzení, je možné prolomit tyto zásady, avšak jen v případě existence extrémního nesouladu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci. Proto Nejvyšší soud může sám přezkoumávat skutkový stav věci pouze při zjištění takového extrémního nesouladu, což je tehdy, kdyby byly zjištěny a prokázány takové vady a nedostatky, které by svědčily o zásadním zjevném nerespektování zásad a pravidel, podle nichž mají být uvedené postupy realizovány. Jen v takovém případě by mohlo dojít k průlomům do uvedených kritérií vymezujících dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. III. ÚS 578/04, a ze dne 20. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 553/2005). Není-li však zjištěn extrémní nesoulad, na podkladě tohoto dovolacího důvodu nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno, ani prověřovat úplnost provedení dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., poněvadž tato činnost soudu spočívá v aplikaci procesních, a nikoliv hmotně právních ustanovení.

Podle obsahu podaného dovolání je zřejmé, že obviněný v něm z části obsahovou stránku označeného dovolacího důvodu akceptoval, a to tvrzením, že s ohledem na zjištěná skutková zjištění poškozenou nechtěl usmrtit a že soudy měly využít ustanovení § 21 odst. 3 tr. zákoníku, protože dobrovolně upustil od pokusu vraždy, kdežto výhradami, že soudy nesprávně zjistily skutkový stav věci a přecenily důkazy svědčící v jeho neprospěch, podmínky pro uplatnění důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nenaplnil.

K námitkám, které se vztahují k postupu soudů při zajišťování a hodnocení důkazů, je třeba zdůraznit, jak bylo již naznačeno shora, že nejen označený dovolací důvod, ale ani žádný jiný na procesní postup soudů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř., event. § 125 tr. ř. nedopadá a dovolací soud na podkladě takové argumentace, jíž jsou vytýkány nedostatky ve zjišťování skutkového stavu věci, není oprávněn napadená rozhodnutí přezkoumávat. Tak tomu je i v projednávané věci. Přesto je třeba říci, že soudy obou stupňů zkoumaly ve věci zajištěné důkazy a na vinu obviněného usuzovaly z celého komplexu důkazních prostředků. Vycházely především z obsahu výpovědi poškozené, která jako jediná byla na místě činu a mohla, i přes svůj mráкотný stav, do něhož se dostala a v němž byla policisty v autě nalezena, jako jediná popsát, co vše se v autě odehrávalo (viz výpověď poškozené na č. l. 870 až 882 spisu). Přesto však tato výpověď nezůstala osamocena, protože její obsahovou stránkou se soudy pečlivě zabývaly a zkoumaly její pravdivost v souladu s dalšími, byť nepřímými důkazy, které byly ve věci zajištěny. Lze tak jen připomenout výpovědi L. S. (č. l. 882 až 888), V. B. (č. l. 891 až 896), L. Š. (č. l. 910 až 914) a dalších, kteří mohli uvést v souladu s bezprostředně se odvíjejícími událostmi, za jakých okolností obviněný poškozenou přes její odpor odvezl, anebo v jakých podmínkách byli poškozená a obviněný ve vozidle nalezeni, o čemž mimo svědeckých výpovědí svědčí i protokol o ohledání místa činu včetně zajištěné fotodokumentace. Podstatné jsou i

jiné, byť zdánlivě okrajové důkazy, jako např. podklady o zakoupení kovových pout a pistole, odborná vyjádření a znalecké posudky, které soudy provedly jako důkazy a hodnotily je v kontextu s dalšími ve věci provedenými důkazy.

Nejvyšší soud při konstatování, že dokazování bylo provedeno v potřebném a nezbytném rozsahu, připomíná, že soud prvního stupně v napadeném rozhodnutí dostatečně vyložil, na základě kterých provedených důkazů dospěl k rozhodnutí o vině obviněného (viz strany 15 až 18 jeho rozsudku) a jakými úvahami se při jejich hodnocení řídil. Plně dostal účelu dokazování a zjistil skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí soudu. S jeho postupy a závěry se ztotožnil také odvolací soud, který se k obsahově shodným námitkám obviněného vyjádřil na stranách 4 až 7 svého, nyní dovoláním napadeného usnesení. Z uvedeného důvodu nelze z hlediska zjišťování skutkového stavu soudům nižších stupňů vytknout pochybení, která by znamenala porušení základních zásad stanovených v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. nebo § 125 tr. ř., neboť soud prvního stupně si provedením relevantních důkazů vytvořil dostatečný skutkový základ pro své rozhodnutí a věnoval patřičnou pozornost i hodnocení důkazů, jež vzájemně konfrontoval, a popsal, v důsledku jakých úvah jim přiřkl důkazní sílu co do jejich věrohodnosti a relevance k prokázání viny obviněného. Soudy ve věci opatřené důkazy posuzovaly v souladu s pravidly stanovenými v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. jak samostatně, tak i ve vzájemném kontextu, Nejvyšší soud shledal dokazování za provedené v souladu se zásadami vymezenými v těchto ustanoveních, a tudíž konstatuje, že v posuzované věci nebyl zjištěn extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci. V obsahu napadených rozhodnutí nic nespovídá o zjevné absenci srozumitelného odůvodnění rozsudku, ani o kardinálně logických rozporech ve skutkových zjištěních a z nich vyvozených právních závěrech, nebo o opomenutí či nehodnocení stěžejních důkazů (srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1800/2010 ze dne 19. 8. 2010).

Když na základě takto ověřených skutečností nebyl zjištěn v postupu soudů obou stupňů extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením věci, Nejvyšší soud mohl posuzovat opodstatněnost dalších obviněným v souladu s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vznesených námitek právní povahy soustředěných proti zavinění, na požadavek beztrestnosti nebo na jinou právní kvalifikaci.

Ve vztahu k výhradám obviněného o tom, že jeho úmysl nesměřoval k usmrcení poškozené, ale že si s ní chtěl jen vysvětlit jejich ukončený partnerský vztah a poté chtěl spáchat sebevraždu, je nutné navázat na výše uvedené, že tyto právní závěry nutně vycházejí ze skutkových zjištění, jež soudy učinily, neboť na jejich podkladě lze dovozovat naplnění znaků trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným.

Jak se v popsanych skutkových zjištěních podává, obviněný „v úmyslu poškozenou usmrtit, si opatřil dne 11. 10. 2013 kanystr s obsahem 20 l benzínu, střelbyschopnou perkusní pistoli a dvoje kovová pouta a vybaven těmito věcmi se dne 14. 10. 2013, když poškozená vyšla z domu, za užití násilí ji natlačil do osobního vozidla“ a z místa přes odpor poškozené i svědka L. S. odjel. Poškozenou odvezl na odlehlé, těžce přístupné místo v lesním masivu, kde ji opakovaně udeřil do obličeje, a poté před ní škrtl zapalovačem s tím, že to tímto vyřeší a bude konec, a za užití kovových pout ji připoutal levou ruku k volantu. Poškozenou i sebe polil benzínem, opakovaně uváděl, že to „vyřeší a ukončí, že bez ní nebude a poškozenou rovněž nikdo mít nebude“, a několikrát ji udeřil do obličeje a vulgárně nadával. V záměru poškozenou usmrtit upálením mu zabránila skutečnost, že v důsledku narkotických účinků benzínu při jeho vdechování v uzavřeném vozidle došlo u něho k poruše vědomí trvajícím do doby, než se na místo přibližně za dvě a půl hodiny dostavili policisté. Soud prvního stupně k otázce zavinění v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že u obviněného dovedl přímý úmysl směřující k usmrcení J. H., jakož i to, že čin spáchal po předchozím uvážení, kdy si obstaral předměty, které k jeho spáchání hodlal použít. Soud vzal za prokázanou plánovitost činu, neboť v daném případě bylo předem uvážené jednání obviněného podstatnou příčinou obviněným předpokládaného následku, k němuž

však - nikoli přičiněním obviněného - nedošlo. Soud současně na základě výsledků provedeného dokazování vyloučil, že by obviněný vražedný úmysl pojal až v době, kdy poškozenou připoutal k volantu a polil benzínem (viz stranu 17 rozsudku). Odvolací soud k tomu uvedl, že z toho, co se událo, je nanejvýš zřejmé, že obviněný vedle eventuálního úmyslu spáchat sebevraždu měl v úmyslu současně usmrtit i poškozenou (viz stranu 5 usnesení).

K těmto v zásadě správným závěrům Nejvyšší soud jen pro úplnost dodává, že zločinu vraždy podle § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku se dopustí, kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo předchozím uvážením a tento čin spáchá zvláště trýznivým způsobem. Pokusem trestného činu je podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku jednání pro společnost nebezpečné, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo.

Z hlediska posouzení, zda jde o pokus vraždy podle § 140 tr. zák., nebo o jiný úmyslný trestný čin ublížení na zdraví, je rozhodující subjektivní stránka, totiž k jakému následku směřoval úmysl pachatele; zavinění je v takových případech určujícím kritériem pro použití právní kvalifikace. Pokus zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2 tr. zákoníku je trestným činem úmyslným (§ 15 tr. zákoníku). K okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 § 140 tr. zákoníku postačí ve smyslu § 17 písm. b) tr. zákoníku nedbalost (§ 16 tr. zákoníku).

To znamená, že podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku obviněný chtěl svým jednáním způsobit jinému smrt (úmysl přímý), nebo že podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku věděl o možnosti způsobení smrti, a pro případ, že takový následek nastane, byl s ním srozuměn (úmysl nepřímý, eventuální). Jak přímý, tak i nepřímý úmysl nelze v žádném případě jen předpokládat, nýbrž je nutno jej na základě zjištěných okolností prokázat. Soudní praxe vymezila podmínky, podle kterých lze na tento úmysl usuzovat (srov. např. rozhodnutí č. [19/1971](#) Sb. rozh. tr.). Není proto možné jen ze skutečnosti, že obviněný skutek popřel, vyvodit, že zjištění úmyslu nepřichází v úvahu. Tento úmysl, tak jako jiné formy zavinění, je možno zjistit i na podkladě jiných důkazů, a tedy nejen z doznání obviněného (srov. rozhodnutí č. 60/1972-IV. Sb. rozh. tr.). Okolnosti subjektivního charakteru lze zpravidla dokazovat jen nepřímou, a to z okolností objektivní povahy, ze kterých se dá podle zásad správného myšlení usuzovat na vnitřní vztah pachatele k porušení nebo ohrožení zájmů chráněných trestním zákonem (srov. rozhodnutí č. 62/1973 a č. [41/1976](#) Sb. rozh. tr.).

Těchto východisek si byly soudy (především soud prvního stupně, který je přímo vyjádřil ve skutkové části výroku o vině) vědomy a jejich hodnotící úvahy z nich bezesbytku vycházejí, pokud oba soudy uzavřely, že obviněný se činu dopustil v přímém úmyslu poškozenou usmrtit. Lze jen v souladu se soudy obou stupňů konstatovat, že obviněný k usmrcení poškozené učinil za daných podmínek vše, co mohlo přivodit její smrt. Je vhodné připomenout způsob provedení činu, nástroje, které zvolil k jeho provedení, benzín, jímž polil jak sebe, tak i poškozenou, uzavřený prostor vozidla, připoutání poškozené k volantu, aby nemohla auto opustit, na palubní desce ležící zapalovač, a to vše na odlehlém místě v lese. V daném případě bylo rozhodující, že obviněný použil benzín, jehož povahu znal a věděl, že i daleko menší množství této těkavé látky, kterou užil, a vylil na tělo poškozené, mohlo vyvolat její případné vznícení a následný rozvoj požáru vedoucí k neodvratné smrti poškozené. Veškeré kroky, které obviněný učinil, navíc i to, že poškozené vzal jakoukoliv možnost případnému požáru uniknout, tím že ji připoutal k volantu, svědčí o jeho úmyslu ji usmrtit.

Všechny tyto okolnosti, jakož i slova, která obviněný ve vozidle pronášel, svědčí o tom, že chtěl způsobit ohrožení nebo porušení zájmu chráněného v ustanovení § 140 tr. zákoníku, tzn. poškozenou usmrtit. Skutečnost, že k obviněným směřovanému následku nedošlo, byla na obviněném zcela nezávislá, neboť zřejmě nedokázal odhadnout působení benzínových par, které se v malém prostoru automobilu nahromadily během krátké chvíle natolik, že dříve, než mohl svůj čin dokonat, došlo k tomu, že on i poškozená potě, co se nadýchali těchto výparů, upadli do bezvědomí.

Soudy zcela správně dovodily i to, že obviněný jednal po předchozím uvážení, jímž se rozumí, že pachatel si před spácháním činu zvažuje rozhodující okolnosti provedení činu, včetně zvolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení, a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti, tzn., že čin naplňuje. Na druhé straně není však třeba, aby takový plán byl promyšlen do nejmenších podrobností, ale postačí rámcové vymezení rozhodných skutečností provedení činu v představě pachatele, které pak může být při jeho vlastním provedení doplňováno či měněno vzhledem ke konkrétním okolnostem případu a vývoji situace. Předchozí uvážení se vztahuje nejen na samotné rozhodnutí, při kterém pachatel předem zvažuje všechny okolnosti svědčící pro úmyslné usmrcení, tak i proti němu, ale zahrnuje i volbu vhodných prostředků pro uskutečnění způsobu provedení usmrcení jiného. Není rozhodné, zda vlastní naplánování proběhlo v takovém rozsahu, který zajišťuje úspěšné usmrcení jiného, popř. zda jednání pachatele dospělo alespoň do stadia pokusu (srov. rozhodnutí č. [49/2013](#) Sb. rozh. tr.).

Podle všech zjištění a objasněných okolností, které soudy v průběhu provedení dokazování prokázaly, obviněný chtěl poškozenou usmrtit a k tomu volil prostředky a postupy, podle kterých by k její smrti došlo, kdyby obviněný neupadl do bezvědomí, v důsledku čehož zamýšlený čin již nedokonal, ač následek smrti poškozené bezprostředně hrozil. O úmyslu obviněného poškozenou usmrtit svědčí právě uvedené kroky, které obviněný k jejímu usmrcení učinil.

K obhajobě obviněného, že nešlo o zločin vraždy, protože chtěl spáchat sebevraždu, je třeba uvést, že tato skutečnost, ani pokud by byla obviněným fakticky zamýšlena, by na závěru o úmyslu zavraždit poškozenou s ohledem na všechna učiněná skutková zjištění nemohla v zásadě nic změnit. Rozhodující v tomto případě je úmysl obviněného směřující k usmrcení jiné osoby. Pokud obviněný případně zamýšlel v souvislosti s mechanismem, jež pro smrt poškozené zvolil, jímž byl v tomto případě oheň a upálení, podrobit se stejnému způsobu skoncování s vlastním životem sebevražedným jednáním, k němuž nakonec vlivem dalších na vůli obviněného nezávislých skutečností nedošlo, nemá takový záměr obviněného vliv na posouzení jeho činu jako vraždy nebo pokusu vraždy, protože je určující jednání směřující ke chtěnému usmrcení poškozené. Údajný záměr spáchat společně se smrtí oběti i vlastní sebevraždu na posouzení takového činu vraždy nebo některého z jejích vývojových stádií nemá vliv a nesnižuje za takový čin trestní odpovědnost. Podstatné je, že pohnutkou obviněného bylo způsobit smrt jiné osoby (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1019/2008).

Pokud jde o subjektivní stránku obviněného vztahující se k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle odstavce 3 písm. i) § 140 tr. zákoníku, že čin byl spáchán trýznivým způsobem, i tento kvalifikační znak považuje Nejvyšší soud soudy nižších stupňů správně vyhodnoceným, a to zejména s ohledem na utrpení, jakému poškozená byla v důsledku činu obviněného vystavena. Lze připomenout, že soud prvního stupně k této okolnosti v odůvodnění svého rozsudku na straně 17 rozvedl, že duševní útrapy, které musela poškozená po delší dobu podstoupit, kdy byla přesvědčena o vražedném úmyslu obviněného, lze nepochybně za zvlášť trýznivý způsob považovat. Odvolací soud se tímto závěrem soudu nižšího stupně ztotožnil (viz stranu 5 a 7 usnesení).

Jak bylo výše uvedeno, k tomuto těžšímu následku postačí ve smyslu § 17 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku z hlediska zavinění nedbalost. Podle § 16 odst. 1 tr. zákoníku trestný čin je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Podle okolností, které byly v projednávané věci zjištěny, obviněný věděl, že pokud vylije na poškozenou, která je připoutána v uzavřeném automobilu, téměř 20 litrů benzínu, před tím škrtal výstražně zapalovačem a přitom jí sděloval, jak nechce, aby ji měl jiný muž apod., je evidentní, že již na základě

tohoto jednání mohl předpokládat, že poškozená bude prožívat všechny jím připravené a promyšlené okolnosti velmi intenzivně v jejich krutosti, a tedy trýznivě. Situace, které byla poškozená vlivem činu obviněného vystavena, plně odpovídá tomu, co uvedený znak podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku zvláště trýznivého způsobu předpokládá. Poškozená byla ve stavu, kdy prožívala zejména psychická muka, neboť vnímala intenzivní a reálnou obavu o svůj život bez možnosti úniku. Je třeba si uvědomit, že byla politá benzínem v uzavřeném autě po dobu více jak dvou hodin, nadto připoutaná k vozidlu, zcela v moci obviněného, jenž ji ujišťoval ve svém rozhodnutí skoncovat s jejím životem. Všechny tyto prožitky velmi citelně zasáhly celou osobnost poškozené, která subjektivní prožívání útoku obviněného vnímala výrazně intenzivně, zejména duševní útrapy a zlověstné chování obviněného, jenž se svým záměrem před poškozenou netajil a svou snahu ji duševně vydírat a týrat dával dostatečně zřetelně najevo (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 42/1994-I. Sb. rozh. tr.).

V daných souvislostech obviněný se zřetelem na okolnosti případu a své subjektivní dispozice věděl, že takový stav u poškozené svým jednáním může vyvolat.

Ze všech těchto důvodů a rozvedených skutečností Nejvyšší soud dospěl k závěru v souladu s rozhodnutími soudů nižších stupňů, že obviněný činem, jenž mu je kladen za vinu, po všech stránkách naplnil znaky pokusu zvláště závažného zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku.

Z uvedených důvodů nemůže obstát námitka obviněného, jíž se domáhal postupu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku o dobrovolném upuštění od pokusu.

Podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku trestní odpovědnost za pokus trestného činu zaniká, jestliže pachatel dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu trestného činu, nebo b) učinil o pokusu trestného činu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu trestného činu, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

Z dikce uvedeného ustanovení, v němž je vyslovena ochranná funkce trestního práva, neboť se zde dává přednost odstranění nebezpečí, které u pokusu vzniklo chráněnému právnímu statku před potrestáním pachatele za dokonání trestného činu, je patrný důraz na dobrovolnost jednání pachatele, jehož záměrem sice bylo čín spáchat, ale vzhledem k dalším následujícím okolnostem se rozhodl podle svého vlastního rozhodnutí zamýšlený čín nedokonat.

Přestože je třeba vždy posuzovat individuálně se zřetelem na okolnosti a poměry pachatele, zda pachatel učinil vše potřebné, aby zabránil následku, a zda to, co vykonal, za daných okolností postačovalo k zabránění následku a bylo v příčinné souvislosti s odvrácením nebezpečí, které hrozilo zájmu chráněnému trestním zákonem (srov. rozhodnutí č. 16/1979 a č. [27/1987](#) Sb. rozh. tr.), je třeba mít na paměti, že je to pachatel, který musí být tím, kdo ve vlastním vztahu k zamýšlenému následku dospěl ke změně postoje natolik významnému, že se rozhodl nejen čín nedokonat, ale odvrátit i další následky, byť by v důsledku jeho činu hrozily (srov. rozhodnutí č. [7/2007](#) Sb. rozh. tr.).

Posoudí-li se skutečnosti vyplývající ze zjištěného jednání obviněného, je zcela zřejmé, že se v projednávané věci nejedná o žádnou alternativu, kterou zákon v ustanovení § 21 odst. 3 písm. a) nebo b) tr. zákoníku stanoví, protože obviněný svůj postoj nezměnil, své aktivní jednání realizoval až do okamžiku, než upadl do bezvědomí, a to v důsledku výparů benzínu, který ve vozidle ve velkém množství vylil nejen do prostoru, ale zejména na tělo poškozené. Obviněný neučinil nic, co by z jeho vlastního rozhodnutí nebo vůle svědčilo o chování směřujícím k tomu, aby následky, jež plánoval a připravoval, nenastaly. Pokud by nebyli aktivní jiní lidé, kteří obviněného a poškozenou objevili, ke

smrti obou by nepochybně došlo, byť ne upálením, které zamýšlel obviněný, ale tím, že by zemřeli v důsledku výparů benzínu, k čemuž oba neměli v daných časových souvislostech daleko, protože oba již byli v bezvědomí a nebyli by způsobilí se sami zachránit.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud považuje uvedenou námitku směřující k možnosti uplatnění § 21 odst. 3 tr. zákoníku s ohledem na okolnosti, za nichž k činu došlo, za vyloučenou.

Protože je zcela správný závěr o vině pokusem vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2, odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, nepřichází do úvahy jiná, obviněným navrhovaná mírnější právní kvalifikace.

Vzhledem k tomu soudy posoudily jednání obviněného po všech stránkách v souladu s právní kvalifikací, podle níž jej uznaly vinným, a svá rozhodnutí dostatečně pečlivě a správně i odůvodnily, takže Nejvyšší soud mohl námitky obviněného posoudit v zásadě na základě obsahu spisu a napadených rozhodnutí, shledal dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné a jako takové je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)